СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА"

Рôкъ VII. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 13-го Юлія 1899. | Число 28.

Календарь.

Юлія.		
13	Ч.	Космы, Дамяна
14	П.	Полож. Ризы П. Б.
15	С.	Мокія. Анатолія
16	Н.	4. Андрея Критск.
17	П.	Афтапасія
18	В.	Лукія, Лукіана
19	С.	Oмы, Маркелины

Змѣстъ.

УВАГА.

Хотячѝ приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіеря:

Mr. Kond. Kotanczyk
Box 127
SHAMOKIN, PA.

И увѣдомлять секретара пôдъ адресою:

Rev. Antony Bonczewsky
10 May Str.
ANSONIA, Conn.

СПРАВЫ „Р. Н. СОЮЗА."

Квитъ

на $300 словами триста доларôвъ, котрѝ я вôдобравъ зъ касы „Р. Н. Союза" яко посмертну запомогу по моей женѣ бл. п. Аннѣ Кеба. За такъ скоре выплачене запомоги, складаю сердечну подяку урядови „Р. Н. Союза" и желаю щобы всѣ Русины належали до тои, правдиво-робôтничои органiзацiи.

Shamokin, Pa 8. юлія 1899.

Юрій Кеба

ОГОЛОШЕНЄ!

Пôдписаный комiтетъ мае честь нынѣшнымъ запросити всѣхъ Всеч. ОО. дух. на першѝ галовнѝ зборы „Товариства священникôвъ", котрѝ вôдбудуть ся дня 18-го ЮЛIЯ с. р. въ **Philadelphia, Pa.** по слѣдуючôй програмѣ:

1) Рано о 9 ôй годинѣ Служба Божа о призв. помощи св. Духа въ церкви мѣсцевôй, 1925 W. Passyunk Ave.

2) О 11-ôй год. начне ся засѣдане, де вже выготовленый статутъ, до дискусiи предложеный буде.

Зверхъ того увѣдомляемъ, що мѣсцемъ нашого зôбраня буде: **„Vendig Hotel"** Market str. коло Reading Station и тамъ всѣ священники зволять зъѣхати ся.

Жiемо въ тôй надѣѣ, що Всеч. ОО. дух. понимаючи важнôсть сего то нашого зôбраня, не схотять вôдтягуватись а всѣ що до одного въ повысше означенôмъ дни въ Фiлядельфiю прибути зволять; тымъ бôльше, що годъ сего то зôбраня, будуча судьба нашои рускои церкви тутъ въ Америцѣ зависѣти буде.

Примѣчаемъ на послѣдне еще разъ, що такъ тѝ Всеч. ОО., котрѝ цѣль нашого зъѣзду порозумѣли, якъ и тѝ, котрѝ зъ поглядами инiцiяторôвъ проекта незгоднѝ, повиннѝ на зôбране явитись, а дасть Богъ, що нашѝ погляды порôвнають ся та бôльшôсть рѣшить, яке намъ товариство основати: чи по проекту комiтети „Товариство священникôвъ", чи по желаню декотрыхъ „Товар. церковно-народне", чи по погляду гдеякихъ — нѣякое.

До побаченя.

КОМIТЕТЪ.
Өофанъ А. Обушкевичь,
Акакій Каминскій,
Гавріилъ Мартакъ,
Ив. Арданъ.

ПЕРЕГЛЯДЪ ЧАСОПИСЕЙ.

Борба робôтникôвъ зъ правительствами.

Минувшій мѣсяць червень бувъ повный борбы правительствъ зъ робôтниками. Найважнѣйшѝ однакъ потычки ишли въ Нѣмеччинѣ, Францiи, Италiи и Бельгiи. Въ Нѣмеччинѣ рядъ хотѣвъ перевести право, хотре-бъ вôдобрало робôтникамъ можнôсть сходитись изъ собою и радити надъ своею долею. У Францiи деякѝ кружки захотѣли звалити републику; въ Италiи мiнiстерство пробовало закономъ вкоротити впливъ опозицiйныхъ партiй, а въ Бельгiи вкоротити робôтникамъ право голосованя. Всюды въ тыхъ державахъ тримались робôтники, а особливо ихъ послы и провôдники дуже добре, такъ, що всѣ тѝ забаганки правительствъ змогли зъ другими полiтичными партiями знѣвечити, а навѣть, якъ въ Бельгiи, надѣятись не на вкорочене правъ людскихъ, а на ихъ розширене. Въ теперѣшну пору у тôй краинѣ є двѣ партiи: клерикальна и робôтнича. При послѣднôмъ голосованю на обѣ сѝ партiи вôддано майже однаке число голосôвъ, та партiя клерикальна мае на 152 послôвъ 112 своихъ людей. Право выборче, котре дае таку перемогу однôй партiи, є очевидно сильно несправедливе. Робôтники бельгiйскѝ не могли бути нимъ вдоволенѝ, а коли крôмъ того клерикальна партiя захотѣла се право обняти, робôтнича партiя заповѣла страйкъ загальный по цѣлôй краинѣ. Страйкъ мавъ выбухнути 5. липня, та правительство уступило. Ситуацiя тамъ, якъ пише „New York Herald" така, що коли правительство не дасть робôтникамъ загального права голосованя, може выбухнути революцiя.

Длячого загальный миръ неможливый?

Якъ вѣдомо, вôдбуваесь теперь у Гадзѣ конференцiя мирова, скликана царемъ россiйскимъ. Богато людей, мѣжь иншими всѣ робôтничѝ партiи свѣта, вôднеслись до сеи конференцiи дуже недовѣрчиво, вказуючи особливо на тôй фактъ, що вôдъ царя-гнобителя народôвъ, не можь сподѣватись мира, доки въ его царствѣ суть голоднѝ мужики и дикѝ законы. Трохи инакше подивилась на сю справу газета „Handelsblad" зъ Амстердаму, котрои голосъ въ скороченю тутъ подаемо:

„Гадаєте, я есьмь безнадѣйна", каже Францiя. Чи-жь я забула Альзацiю и Льотарингiю? О нѣ! латиньска раса ще не вмерла. Мы получимось зъ Иштанiею, папою, Италiею, бо латиньска раса мусить ще въ свѣтѣ панувати, бо еи дѣтей тôлько, що пѣску въ мори."

„И я маю претенсiи", каже Англiя. „Я хочу скрѣпити свою державу, я получу всю англьо саксоньску расу и завоюю цѣлу Африку. Якъ Ирляндiя буде добре триматись, моя фльота запануе надъ цѣлымъ свѣтомъ." А Победоносцевъ каже: „Православна вѣра мусить розширитись по цѣлôмъ свѣтѣ; Хины мусять бути россiйскѝ, якъ и цѣла Азiя." А молодый нѣмецкій цѣсарь говорить: „Нѣмцѣ! мы собѣ братя, то-жь мусимо боронити нашихъ сынôвъ, нашь промыслъ. Зъ Хинъ мы мусимо щось дôстати, а Азiя менша мусить бути нѣмецка." — Якъ-же-жь ту можна заводити якій загальный миръ?" — кôнчить „Handelsblad."

Цензура въ Манiлѣ.

Зъ Манiлѣ не можь довѣдатись правды про вôйну зъ Филипинами, бо рядъ американьскій установивъ при телеграмахъ цензорôвъ, лишь пускають въ Америку такѝ вѣсти, якѝ имъ подобаесь. Противъ сего выступили декотрѝ газеты, а помежи ними Ledger зъ Фiлядельфiи, котрый такъ пише: „Ситуацiя на Филипинахъ може бути для Американцѣвъ дуже добра; здоровле жовнѣрôвъ може бути знамените; битвы сточенѝ можуть бути выгранѝ, але цензура перешкоджуе знати се все напевно, тымъ бôльше, що нема жаднои розумнои причины, для котрои пожаданою була-бъ тайна.

Полiтики и американьскѝ судiи.

Въ „The Atlantic Monthly" знаходимо статю Франка Кука, въ котрôй вôнъ говорить про впливъ полiтика на американьскѝ суды. Подаемо зъ неи ось що: 1) Недавно въ Ню Йорку босъ не хотѣвъ назадъ именовати „judg-a", хотяй вôнъ бувъ знаменитымъ судiею черезъ 28 лѣтъ, черезъ те, що вôнъ не выповнивъ своихъ обовязкôвъ взглядомъ демократôвъ. 2) При недавнôмъ выборѣ въ Ню Йорку дôстала демократична партiя вôдъ кандидата до офiсу „of justice of the city court" 5000, а вôдъ кандидата до офiсу „of justice of the supreme court" 8000. Оба кандидаты були выбранѝ. Пытане заходить, чи можуть бути они независимѝ, безпартiйнѝ? 3) Зъ тыхъ примѣрôвъ и зъ масы иншихъ выходить, що офiсъ „джоджа" стоить пôдъ контролею полiтичныхъ партiй. 4) Щобы судôвництво поправити, треба судiѣвъ не выбирати, а именовати якъ се есть въ сѣмохъ стейтахъ, де судiѣвъ настановляе ґоверноръ.

Робôтничѝ спѣвы.

2-го, 3-го и 4-го липня с. р. вôдбувсь въ Ню Йорку зъѣздъ робôтничихъ товариствъ спѣвацкихъ. 2. липня мали они спôльну вечеру, 3. йшли парадою по мѣстѣ и вôдбули пробу, а четвертого дали великій концертъ о годинѣ другôй зъ полудня. Того дня вечеромъ урядили велику забаву. Спѣваки походили зъ чотырохъ стейтôвъ: Ню Йоркъ, Коннектiкотъ, Мессачушетсъ и Пенсильвенiя. Крôмъ спѣвакôвъ були тамъ еще и „Trade Unions", або по нашому, товариства заводовѝ, очевидно, зъ поблизькихъ мѣстъ. Радôсть мѣжь ними була велика; тай мали чого тѣшитись спѣваючи мовь зъ однои груди пѣсни о братерствѣ, о волѣ, о знищеню неправды на свѣтѣ. Щобъ дати читателямъ поняте, якій духъ вѣявъ зъ тыхъ пѣсень, подаемъ частинку зъ одного стиха (въ перекладѣ):

Ой пѣсня сушевъ, моремъ иде:
Не треба намъ опѣки вже,
Нѣ наймита, нѣ пана.
Вôльни будуть най люде вже,
Душа, котр.хъ жде
Мѣжь людьми щастя трѣвожно!
И кождый будь изъ насъ сильный —
А не покорный, слухняный,
Бо въ часы наши не можно!

Коли то такъ заспѣвають рускѝ робôтники!

Сверщо.ъ.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

Важнѣйшѝ новины зъ Ню Йорку и околицѣ.

(Смерть Захаря Болещака. Россiйски студенты въ Ню Йорку. Пiкнiкъ въ Юнкерсъ. Весѣля. Вôдповѣдь Марiи Шибской. Руски хлопцѣ въ Ню Йорку. Руски богомольцѣ въ Пассайку).

Минувшого мѣсяця умеръ тутъ Захарій Болещакъ въ наслѣдокъ потовченя при розбираню старого дому. Коли сходивъ зъ горы въ долину, цегла упала ему на голову въ наслѣдокъ чого нещасный стративъ память и по колькохъ годинахъ умеръ въ шпитали. Походивъ зъ села Ставиша, пов. Горлицкого, самотный, коло 24 лѣтъ старый. Понеже небôщикъ немавъ тутъ анѣ знакомыхъ анѣ грошей, тожь тѣло лежало близько 8 днѣвъ въ мѣйскôмъ шпитали, що може хтось зъ знакомыхъ займесь похороном. Я телеграфовавъ до Петра Басалыґи на Jessup, Pa., у котрого небôщикъ давнѣйше робивъ и говоривъ менѣ, що Басалыґа знае о его грошахъ, но Басалыґа вôдписавъ, що о нѣчôмъ не знае и Болещака похоронено такъ, що нѣхто не знае де небôщикъ спочивае. Нѣхто не бачивъ его похоронôвъ, навѣть воронъ не закракавъ надъ его гробомъ, бо тѣла такихъ людей, що нѣхто до нихъ не признае ся, варять а опôсля, обравши тѣло, продають кôстякъ до науковыхъ закладôвъ. (Костовище коштуе тутъ $10—25, пôсля величины кости). Що-жь подумають на то тѝ недбалѝ люде, що до сего часу не належать анѣ до братства анѣ до „Союза", а жiють мовь вовки у лѣсѣ, абы днесь пережити, а завтра най буде якъ хоче?

(Продовжене на другôй сторонѣ).

Нашѣ здобутки на поли церковнôмъ за 15 лѣтъ.

Зъ нагоды маючого вôдбути ся зъѣзду гр. кат. священникôвъ въ Филядельфiи дня 18. юлія с. р. хочу я бодай въ головныхъ зарисахъ перейти исторiю нашои церкви въ Америцѣ и выказати тѝ здобутки, якѝ мы придбали на тôмъ поли за цѣлыхъ майже 15 лѣтъ.

Исторiя нашои церкви въ Спол. Державахъ починаесь зъ кôнцемъ 1884 р., коли о. Иванъ Воляньскій приѣхавъ до Шенандоа, Па., 18. сѣчня 1885 р., заложивъ въ тôмъ мѣстѣ перше руске братство св. О. Николая, а въ роцѣ 1886, въ день св. Арх. Михаила, довершивъ посвяченя першои рускои церкви въ Шенандоа, Па.

Вже въ самôмъ початку побуту о. Воляньского въ Америцѣ вôднеслись духовнѝ рим. кат. власти до него, яко жонатого католицкого священника, дуже ворожо. Выклинали его по костелахъ и ставили пôдъ ноги рôжнѝ колоды, щобъ лишь не допустити розвоеви гр. кат. церкви въ Америцѣ. Рѣшучій и енерґiчный о. Волянскій, опираючись на своимъ правнôмъ пôсланництвѣ, опираючись на розпорядженяхъ своего епископа митрополита С. Сембратовича, не давъ ся зломити и не зважаючи на пакости злобныхъ Айришôвъ, а въ части и Поляковъ, зорганiзовавъ не тôлько свою партiю, але постаравъ ся о закупно землѣ пôдъ церкви въ Hazleton, Pa., Kingston, Pa., Olyphant, Pa., Freeland, Pa., Jersey City, N. J., Minneapolis, Minn., Shamokin, Pa. и др.

Майже 3 роки бувъ о. Волянскій одинокимъ священникомъ въ Спол. Державахъ, вôдтакъ додано ему до помочи молодого, дуже енерґiчного, чоловѣка о. Зиновiя Ляховича, котрый побувши 6 мѣсяцѣвъ въ Шенандоа, Па., а вôдтакъ короткій часъ въ Кiнґстонъ, Па., умеръ наглою смертiю въ Wilkes-Barre, Pa.

Интриги айрискихъ бискупôвъ противъ жонатого священника не уставали, скарги до Риму, а зъ Риму до Львова сыпались, однакъ натрафляли на рѣшучôсть митрополита, котрый покликовавъ ся на рôжнороднѝ папскѝ булѣ, котрѝ запоручали права унiи зъ римскимъ престоломъ. Остаточно митрополитъ мусѣвъ улягчи и въ 1888 роцѣ вôдкликавъ о. Волянского, а на его мѣсце выславъ о. Конст. Андруховича, котрый обнявъ мѣсце по своимъ попереднику зъ усѣми приналежными и неприналежными ему правами.

Вôдъѣздъ о. Ив. Волянского до Галичины бувъ першимъ великимъ блудомъ въ исторiи нашои церкви въ Америцѣ. Се була побѣда латиньского клеру, непризнане нашого обряду на рôвнѣ зъ обрядомъ латиньскимъ, поругане тайны супружества у священникôвъ гр. кат. обряду.

Консеквентно пôйшли дальшѝ наслѣдки того историчного промаху.

Майже рôвночасно зъ прибутемъ о. К. Андруховича, прийшло бôльше число священникôвъ изъ угорскои Руси до Спол. Державъ, якъ: оо. Евг. Волкай, К. Гуловичъ, А. Дзубай, Запотоцкій, Н. Стецовичъ и др. Айришскѝ епископы не спали, они не могли стерпѣти такихъ „аномалій" якъ жонатѝ священникѝ и на скаргу айриского епископа до „Propaganda Fide", выдае префектъ тои пропаганды Simeoni, дня 14. липня 1891 р. No. Prot. 929 формальне розпорядженє, въ котрôмъ рѣшучо забороняе епископамъ высылати до Америки жонатыхъ священникôвъ, а если-бъ такѝ вже находились, безпроволочно ихъ вôдкликати. Въ тôмъ розпорядженю находимо и ту клявзулю, що кождый гр. кат. священникъ мае пôдчинитись юриздикцiи того латиньского епископа, въ котрого дiецезiи находить ся. Мимоходомъ згадаю, що епископы латиньскѝ въ Канадѣ застосовують нынѣ то саме розпорядженє взглядомъ гр. кат. священникôвъ.

Въ тôмъ роцѣ 1891 перейшовъ о. А. Товтъ, священникъ пряшôвскои дiецезiи зъ цѣлымъ приходомъ въ Мiннеаполiсъ, Мiнн. на православiе. Якѝ причины склали ся на тôй фактъ, не буду нынѣ доказувати изъ-за недостатку документôвъ.

Якъ я згадавъ — префектъ пропаганды выдавъ дня 14. липня 1891 наведене розпорядженє, а дня 29. октобра 1891, загроженѝ священники въ своѣй еґзистенцiи и обуренѝ подôбнымъ дикимъ розпорядженемъ, збирають ся на раду до Passaic, N. J., де бувъ приходникомъ недавно прибувшій молодый, дуже спосôбный и ревный священникъ бл. п. о. Никифоръ Ханатъ. Въ тыхъ нарадахъ, крôмъ згаданого священника, взяли участь: оо. Евг. Волкай, А. Шереґи, Авг. Лавришинъ и Гр. Грушка. Понеже протоколôвъ зъ тыхъ нарадъ не лишилось, годѣ знати, о чѣмъ радили тѝ священники, однакъ то певно можь знати, що розбирали пытане, що робити зъ розпорядженемъ пропаганды.

Невдовзѣ, бо вже 3. грудня 1891, збирають ся майже всѣ гр. кат. священники на зборы до Гейзелтонъ, Па. Тамъ були присутнѝ: Евг. Волкай, К. Лавришинъ, Авг. Лавришинъ, Ст. Яцковичь, А. Шереґи, Т. Обушкевичь, Алексій Товтъ, Вл. Молчани, Гавр. Вислоцкій, Ал. Дзубай, Гр. Грушка. Не було на тыхъ зборахъ оо. К. Андруховича и К. Гуловича.

Понеже и зъ тыхъ зборôвъ нема нѣякого протоколу, а газетцѣ К. Андруховича не можь вѣрити тай приватныхъ ревеляцій годѣ публично подавати — не знати про що тѝ священники радили. Одно певне можь сказати, що були то зборы для обговореня особистого становиска священникôвъ взглядомъ розпорядженя пропаганды и взглядомъ тактики въ вôдношеню ся до айришскихъ епископôвъ. Про якусь церковно-народну органiзацiю не було тамъ бесѣды, отже зборы тѝ мають выключно кастовый характеръ, маловажный для церковно-народнои справы.

Въ тыхъ часахъ почато лишь на добре будовы церковь въ богато мѣсцевостяхъ, особливо въ Пенсильвенiи. Священники и народъ занятѝ будовою церковь, крôмъ того на богато ще мѣсцевостяхъ не було своихъ священникôвъ, отже богато священникôвъ обслуговало народъ на вôддаленю сотокъ миль — дальше, епископы зъ угорскои Руси не зважали на розпорядженє пропаганды и высылали священникôвъ жонатыхъ, а тѝ, хоть не дôставали юрисдикцій вôдъ латиньскихъ епископôвъ, не дуже тымъ журились, сидѣли на своихъ фарахъ и Бога хвалили. Якъ видно, не було причины сходити ся и радити ся — небеспечности зъ тои стороны жадной не було. Одначе колькохъ священникôвъ зґрупованыхъ вокругъ о. Ханата ѣдуть зъ обширнымъ меморандумъ до делеґата папского Сатоллія и

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
Weekly Paper.
The only little Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken and is the best advertising medium.
Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA“ Publishing Co.

All comunications should be addressed to:
„Svoboda“
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA“
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продолженє зъ стороны першои)

Если небôщикъ належавъ бы до братства, бувъ бы похороненый якъ люде, а такъ Богъ знае де спочивае, а если бувъ бы членомъ „Союза“, отеръ бы слезы заплаканымъ родичамъ въ краю.

Приступайте руски братя
Всѣ разомъ у братство.
Щобы марно не згинули.
Якъ згинувъ Захарко!

Недавно приѣхало тутъ кôлька россійскихъ студентôвъ зъ кіївского университету, що брали участь въ студентскôмъ „страйку.“ Боячись не минучои кары та цѣлому свѣту знаного Сибиру, мусѣли утѣкати на вôльну американьску землю и тутъ непаче вызнавцѣ коротять свое жите.

Дня 17. юнія мавъ-емь способнôсть придивитись, якъ то прекрасно юнкерскй Русины умѣють бавитись. Понеже до сего часу нѣхто нѣчого не згадувъ за ту забаву, то-жь не можу вздержатись, щобъ не написати кôлька словъ. Пікнікъ розпочавъ ся о першôй годинѣ зъ полудня. Гостей не було богато, майже самй свои тай дѣвоче братство зъ Ольги зъ Бруклина и Ню Йорку, но за то всѣ бавились якъ найинтелиґентнѣйшй люде. Не то щобъ хто сказавъ пôдле слово однѣ другому, но навѣть не чувъ я мерзкихъ словъ, котрыхъ нашй люде звычайно на забавахъ уживають. Пôдчасъ забавы тамошный хоръ пôдъ проводомъ п. Терещука вôдспѣвавъ кôлька народныхъ пѣсень. Думаю, що не потрѣбно и писати якъ они выпали, бо хто знае способнôсть п. Терещука, напередъ скаже, що дуже добре. Се справдѣ чоловѣкъ зъ великимъ даромъ до спѣву. Забава закôнчилась о 12½ г. Всѣ розôйшлись спокôйно въ великôмъ порядку, оскаржуючись на Русинôвъ зъ Джерзи Сити, бо хоть юнкерцѣ кôлька разôвъ ходили до Джерзи Сити на пікніки та балѣ, то Джерзи Ситцѣ, щобъ показати свою вдячнôсть, вôдписали на запрошене що прійдуть, но терпеливй юнкерцѣ дармо ждали на „вдячныхъ“ джерзи-ситчанôвъ.

На горѣ мѣста вôдбулось кôлька весѣль въ гали Щастного. Самй порядни хлопцѣ женились, бо анѣ оденъ не утѣкъ. Кôлька дѣвчатъ вôддалось въ братства. Видно, що хлопцѣ послухали „Свободы“, що колись писала, щобъ женились зъ дѣвчатами, котрй належать до братства, бо то честнй дѣвчата.

Марія Шипска въ Chicago, Ill.! Ваша дѣвчина есть тутъ въ Ню Йорку, но адресу ей вамъ не можу дати, бо сталого мешканя немае. Лучше, щобъ за нею забули. Если хочете до неи листъ написати, то пишѣть на имъю адресу: 1321 Ave. A, New York, N. Y., то я ей передамъ.

Въ остатныхъ часахъ приѣхало тутъ богато рускихъ хлопцѣвъ до Ню Йорку, богато зъ нихъ дôстало роботу до готелѣвъ, ресторантôвъ та фабрикъ. Часъ бы вже подумати о братствѣ.

Минувшого мѣсяця бувъ въ Ню Йорку православный епископъ Тихонъ. Нашй люде зъ Пассайкъ, надѣючись, що епископъ дасть имъ доляры на церковь, ходили зъ поклономъ, но рудобородый епископъ, знаючи пôдлу натуру нашихъ людей, вôдправивъ ихъ тôлько зъ благословенємъ до дому, котре такъ осѣнило ихъ дурнй головы, що навѣть не пôзостали въ церкви, абы побачити богослужене.

Коли мы вже разъ пôзнаемо самй себе та станемъ жити власными силами?

Викторъ Гладикъ.

Испытъ шейфільдскихъ школярôвъ.

Дня 2-го юлія, по полудни, вôдбувъ ся въ Mayfield, Pa. испытъ рускихъ школярôвъ, въ просторôй школьнôй гали. Школа прекрасна, нема що казати, и дѣтей зôйшлось богато, бо ажь 63, но годѣ сказати, щобы старшихъ гостей було забогато. Тыхъ послѣдныхъ було около 80, числячи вже въ тое кôлькохъ людей изъ Олифанту.

Испытъ почавъ ся молитвою, почѣмъ слѣдувала вступна рѣчь предсѣдателя рады школьнои о. Обушкевича и читане, писане и катехизмъ. Кромѣ того вôдспѣвали дѣти кôлька пѣсень, а декотрй зъ нихъ деклямували. На закôнченє вôдспѣвано кôлька разôвъ многая лѣта и роздано подарки пильнѣйшимъ.

Хотяй декотрй зъ дѣтей, особливо старшихъ, вôдповѣдали добре и взагалѣ въ нихъ видно було велику працю зô стороны мѣсцевого учителя п. Ґелы, то однакъ помимо того всего мусимо сказати, що испытъ той не зовсѣмъ вдоволивъ насъ, та що вôдъ майфільдскои школы, що стоитъ вже кôлька лѣтъ, сподѣвались мы чогось лѣпшого.

Причиною того суть двѣ рѣчи. Перше, що деякй родичѣ не спомагають учителя въ его заходахъ. Имъ здае ся, що учитель може и повиненъ „вывчити“ дѣти хотяй бы они присылали ихъ лишь разъ або два на тыждень до школы. Они не розумѣють, що праця родичѣвъ мае доповняти працу учителя и на вôдворотъ.

Друга причина се бракъ книжокъ. Въ школѣ мейфільдской уживають лишь выключно букварôвъ етимологічныхъ, а есть ихъ два або три на цѣлу школу. Можна собѣ представити якъ тяжкою мусить бути праця учителя въ такихъ обставинахъ.

Сподѣемось, що Мейфільдчане постараються о усуненѣ тыхъ двохъ перешкôдъ, що спиняють розвôй въ ихъ школѣ и на будуче покажуть ся зъ лѣпшимъ испытомъ.

а.

Olyphant, Pa. 9. юлія 1899.

Минувшого тыждня громада наша стратила двохъ молодыхъ хлопцѣвъ Ив. Хому зъ Ставиши, грибôвск. пов. и М. Квапача зъ Боднарки, горлицкого повѣту. Першій зъ нихъ умеръ на дизинтерію и запалене кишокъ (декотрй лѣкарѣ казали, що бувъ зе тифъ), другій зôставъ забитый въ майнахъ. Такъ оденъ якъ и другій, належали вже до молодшого поколѣня, що закинувши старокраевй хибы, стараесь бути людьми въ повнôмъ значѣню того слова. Ив. Хома бувъ добрымъ парохіяниномъ, членомъ парубоцкого бр. В. Хмельницкого, читальнѣ, мѣсцевого хору и ученикомъ вечѣрнои англійскои школы. М. Квапачь бувъ такожь не злымъ парохіяниномъ, членомъ бр. св. І. Хрестителя и заходивъ часами до читальнѣ. Оба они були люде спокойнй, тихй, працовитй, черезъ що зыскали собѣ любовь и приязнь такъ своихъ якъ и чужихъ. То-жь и не дивно, що похороны ихъ вôдбулись величаво, и въ присутности великого числа людей. Тѣло Ив. Хомы вôдвели до гробу кромѣ родины и знакомыхъ також члены бр. Богд. Хмельницкого и члены хору мѣсцевого, що спѣвомъ своимъ причинились богато до звеличеня сего сумного обряду. Тѣло М. Квапача вôдпровадили на мѣсце вôдпочинку бр. св. І. Хрестителя и множество народа. Похоронôвъ тыхъ довершивъ мѣсцевый душпастырь.

Вѣчная имъ память!

б.

НОВИНКИ.

Тортуры въ Ишпаніи.

Якимъ страшнымъ мукамъ (тортурамъ) пôддають арештантôвъ въ Ишпаніи, подае одна зъ ишпаньскихъ газетъ таке: Перша тортура полягае въ тôмъ, що нещасливому арештантови связують обѣ руки. Мѣжъ пальцѣ вкладають сталевый, тонѣнькй дрôтъ, що посуваесь все близше и близше зъ помѣжъ пальцѣвъ до руки и вѣдаесь ажь до тѣла и рѣже кость. Нещаслививй арештантъ мусить терпѣти такій бôль черезъ цѣлый день, доки не попухнуть руки. За той часъ не дають ему нѣ ѣсти, чѣ пити, а приказують заодно проходжуватись, доки не опаде зъ силъ. Тогдѣ пытають ся, чи виненъ, а якъ скаже, що нѣ, пôдлягае слѣдуючôй тортурѣ. Друга тортура така: Сталевымъ або зъ бычои шкуры кнутомъ бють и сѣчуть по голыхъ плечахъ доти, доки живе тѣло кусниками не вôдпадае вôдъ кости. Опôсля плечѣ посыпують солею и такъ въ голодѣ и спразѣ держать кôлька днѣвъ. Трета тортура. Арештанта привязують до крѣсла а звязавши руки и ноги, вбивають ему мѣжъ нôгтѣ великого пальця обохъ нôгъ по деревяному цвяхови такъ далеко, що той зъ болю реве якъ вôлъ и то пôсля гюремного словаря звесь „спѣвомъ.“ Таку муку треба зносити черезъ два дни. Четверта тортура. Черезъ два дни дають ѣсти арештантови лишь солену рыбу. Опослѣ, коли его страшно мучить спрага, привязують его до стола, на котрôмъ стоить збанокъ свѣжои, холодной воды, але той нещасливый не може напитись, бо привязаный за руки и ноги, не може рушитись. Пята тортура. Вдягають на голову нарокомъ зробленый капелюхъ, котрымъ за помочію електрики тиснуть голову зъ переду и по бокахъ. Черезъ середину головы иде сталевый ремѣнь и тягне пôдбородокъ, щоки и нôсъ до горы зъ другимъ апаратомъ, пôдложенымъ пôдъ бородою. Шеста тортура. Розпеченымъ желѣзомъ печуть спершу звôльна арештантови ноги, а опôсля на розпаленыхъ желѣзныхъ дротахъ держать его днѣ годины, доки пôдошвы его не зачнуть топити ся мовъ сало. Ось що дѣесь въ европейскôй нѣбы цивілізованôй, христіяньской державѣ на порозѣ 20 столѣтя!

Супружескй зъобовязаня.

Американцѣ задивляють ся поважно на супружескй зъобовязаня. Недавно увязнили въ Ню Йорку шведского графа пôдъ закидомъ зôрваня супружои обѣтнице. Арештовано его за те, що обѣцявъ вженити ся зъ одною Американкою, а не додержавъ слова и за тое она заскаржила графа о 50 тысячь вôдшкодованя. Шведскій графъ, коли приѣхавъ до Ню Йорку, мабуть хотѣвъ забавитись и ставъ принаджувати обѣцянками гарну 20 лѣтну дѣвчину, що зъ нею вженить ся. Практична Американка зажадала, щобъ освѣдчины вôдбули ся при свѣдкахъ. Такъ оно и стало ся, а графъ мôгъ свобôдно залицятись черезъ пôвъ рока. Вкôнци надôйшовъ речинець шлюбу, а коли графъ не спѣшивъ ся до женѣтьбы, Американка зажадала увязненя вѣроломного судженого. Нюйорскй адвокаты запевняють, що судъ напевно признасть вôдшкодоване уведеной дѣвчинѣ.

— Въ Англіи хотять знести найманe вôйско, а бажають завести примусову службу, такъ, якъ есть въ Австріи, въ Россіи и иншихъ европейскихъ державахъ.

Голодъ въ Россіи.

Алексѣй Михайловичь, Россіянинъ, описуе докладно о голодѣ, якій вôдъ давного часу навѣщуе Россію, а именно вôдъ 1891 р. Голодъ и крайна нужда чимъ разъ бôльше дае ся въ знаки не тôлько бѣднымъ мужикамъ, але и богатшимъ людямъ. Въ р. 1898, въ осени, не було що збирати зъ поля въ жнива, бо сонце спалило и 13½ міліона людей, особливо въ ґуберніяхъ полудневыхъ уже на Рôздво зачали терпѣти переднôвокъ, въ зимѣ стрѣху зъ хатъ зрывали и давали худобѣ, але и тои въ коротцѣ не стало. По ґуберніяхъ, навѣщеныхъ голодомъ, приватнй и милосернй люде позавязовали комітеты и хотѣли збирати жертвы, абы бѣдныхъ ратовати и „голодного накормити“, але рядъ россійскій зъ царемъ-кнутомъ на челѣ зависно дививъ ся на ту помôчь и розвязавъ всѣ приватнй комітеты, а приобѣцявъ, що каса державна сама прійде зъ помочею. Но якъ звыкло буває въ Россіи — поручено, абы урядово донесено о станѣ голодовôмъ и конець кôнцемъ по довгихъ зволѣканяхъ рядъ россійскій призначивъ 30 міліонôвъ рублѣвъ на ратоване бѣдныхъ передъ смертію голодовою. Тымчасомъ взяла ся була зима на остро, снѣги позасыпали села и хаты, анѣ живности не можь було довезти, а тымъ бôльше тыхъ 2 рублѣ, якй були-бъ припали на кожду голодну голову; но люде не дочекались жаднои помочи, гинули сотками по селахъ, навѣть псы погинули, котрй найдовше могуть вытерпѣти голодъ, лишь великій плачь дѣтей було чути часто по селахъ, просячихъ о „хлѣбъ.“ Якъ хто роздобувъ трошки муки, то мололи зъ хвастомъ и такимъ хлѣбомъ хотѣли ратоватись вôдъ смерти... Нарôдъ гине зъ голоду, а нелюдскій царь каже собѣ и своѣй царской родинѣ платити 16 міліон. долярôвъ рôчнои пенсіи.., а решту „поту людского“ проѣдае вôйско россійске и „чиновники...“

— Въ Тексасъ воды позаливали величезнй просторы землѣ, на котрôй годовано бавовну. Богато людей потопилось.

ему представляють кривды, якй дѣють ся гр. кат. церкви въ Америцѣ. Делеґатъ папскій назначае о. Ханата провôзоричнымъ управителемъ дѣлами гр. кат. церкви въ Америцѣ 1892 року. Звѣсна намъ всѣмъ ще старокраева протекційна система, интриги и упôдленя при удѣлюваню, чи при замѣнахъ парохій, вôдбила ся ту въ Америцѣ, якъ въ зеркалѣ. Суспензія о. В. Мартяка въ Гейзелтонъ, Па., история зъ обсадженемъ парохіи въ Лансфордъ, Па., се все такй самѣсенькй подѣѣ, якй мы зъ обрыдженемъ полишили въ старôмъ краю. Понеже бл. п. Ханатъ бувъ чоловѣкъ въ цѣлôмъ значѣню того слова gentleman, та щобъ не улягати по части вплывамъ своихъ товаришôвъ, понехавъ ту свою мниму власть, хоть ще довгій часъ, майже до самои смерти, вôнъ всѣмъ помагавъ, чи то при выхлопотаню юрисдикціи у епископôвъ, чи то радою, чи другимъ якимъ способомъ.

Въ роцѣ 1892 дня 14. лютого заложено „Соединеніе“ и невдовзѣ появивъ ся „А. Р. Вѣстникъ.“ Наоколо того товариства скупились священники мукачѣвскои діецезіи, а коли о. Гр. Грушка почавъ выдавати въ Джерзи Сити „Свободу“, священники зъ Галичины и зъ пряшѣвскои діецезіи скупили ся около тои газеты, а вôдтакъ коли заложено дня 22. лютого 1894 р. „Р. Н. Союзъ“, згромадились въ тôмъ товариствѣ. Повстали явно проти себе два ворожй таборы, котрй въ борбѣ зъ собою не перебирали нѣ въ словахъ, нѣ въ средствахъ.

Треба бы ту розôбрати бодай коротко пытане: изъ-за чого бороли тй два таборы? Вôдповѣдь коротка: изъ-за доляра и изъ-за глупои амбіціи — отъ и готовй прінципы до борбы. Чому изъ-за доляра?

Первѣсно належало до певнои мѣсцевости и 5 и 8 „плейзôвъ“, отже они всѣ становили одну парохію, згодомъ вôдлучилась котрась зъ мѣсцевостей, побудовала свою церковь и густо-часто безъ вѣдомости навѣть свого дотеперѣшного пароха спровадили собѣ священника тому пароховѣ нелюбого, бо або зъ иншои діецезіи, якь вôнъ, або зробили ему Strichdurch die Rechnung, бо вôнъ хотѣвъ еще якійсь часъ адміністровати ново-креовану парохію, а вôдтакъ свого брата або якого тамъ другого свояка спровадити. Друге, котрыйсь изъ священникôвъ ѣздивъ рôкъ рôчно споведати на далеко вôддалену вôдъ его парохіи мѣсцевôсть, отже почавъ уважати ту мѣсцевôсть за свою філію. Опôсля отворила ся парохія близше тои мѣсцевости, отже близшій священникъ почавъ тамъ доѣзджати, зъ тои причины ненависть и сварка — чому? бо ту ходить о якихъ 100 дол. рôчного доходу. Бôльше примѣрôвъ не вычисляю, бо они суть декотрй дуже дражливои натуры.

Безперечно, що причиною до вспôльныхъ непорозумѣнь були и личнй амбіціи. Священники зъ мукачѣвскои діецезіи все себе уважали за щось высшого и лѣпшого вôдъ своихъ братôвъ пряшѣвчанъ, а вже галицкй попы то скôнчена премудрôсть. Если хто въ тôй точцѣ завинивъ найбôльше, то певно мукачѣвцѣ, але про се троха пôзнѣйше. Не менче роздѣляли священникôвъ гр. кат. и ихъ національнй приналежности. Мукачѣвскй священники найбôльше вынародовленй, уживали въ дома и въ товариствѣ мовы мадярскои, хиба въ церкви и въ вôдносинахъ бізнесовыхъ зъ народомъ они мусѣли послуговатись рускою мовою, якои навчили ся въ своѣй нещаснôй батькôвщинѣ. Нѣхто ихъ за се не винуе, они такъ були вихованй, але за выховане ихъ дѣтей на амер. Руси, де прапоръ народный рускій мусить бути высоко здвигненый, щобъ поставити чоло противъ нашого вынародовленя, мусить кождый ихъ виноватити. Священники зъ пряшѣвскои діецезіи стояли близше національныхъ идей рускихъ тай и звôдси походить лучнôсть Пряшѣвчанъ зъ Галичанами. Нѣчо на свѣтѣ не лучить двохъ людей такъ тѣсно зъ собою, якъ ихъ національна спôльнôсть, ихъ рôдна мова, ихъ рôдна пѣсня.

Тымчасомъ горячого темпераменту редакторъ „Свободы“ и тремтячій о хлѣбъ насущный редакторъ „Вѣстника“ ганьбили себе, якъ остатнй уличники, а народъ читавъ, смѣявъ ся и покивувавъ головою.

Священникамъ нѣчо не долягало, крôмъ конкуренціи о парохіи и плейзы, тай они тихо сидѣли, лишь вôдъ часу до часу на такихъ зъѣздахъ якъ посвячене церкви и на другихъ пригодныхъ празникахъ побалакали собѣ про тй всѣ скандалы, якй дѣють ся на амер. Руси.

Ажь 6. августа 1895 р. на запрошене бл. п. о. Н. Ханата зъѣхали ся священники мукачѣвскои епархіи до Скрентонъ, Па. и заложили тамъ Братство гр. кат. священникôвъ пôдъ опѣкою св. Андрея Первозванного, котрого предсѣдателемъ выбрано о. Н. Ханата, а секретаромъ и касіеромъ о. Т. Дамяновича. Зъ пряшѣвскихъ бувъ тамъ оденъ о. Вл. Молчанѣй, а зъ галицкихъ о. Т. Обушкевичь. Прочй священники зъ Пряшѣвчанъ и Галичанъ зôбрались були день передъ тымъ въ Фріляндъ, Па. и порѣшили не брати участи въ зборахъ, а причина тому була: донось на о. К. Гуловича и история обсады парохіи въ Лансфордъ, Па. Виновниками тыхъ двохъ справъ оказались священники діецезіи мукачѣвскои. О. Н. Ханатъ въ письмѣ до „Свободы“ ч. 42. 1896 р. признае, що невластиво поступивъ при обсадженю парохіи въ Лансфордъ, Па., але донощикъ на о. К. Гуловича ще по нынѣ не признавъ ся, що зле зробивъ и пôдло зробивъ. Въ повысше згаданôмъ письмѣ о. Ханата до „Свободы“ згадуе вôнъ, що помимо запрошень, нѣхто бôльше зъ отцѣвъ не приступивъ до братства, анѣ навѣть вôдповѣди не приславъ. Такъ затяглась справа ажь до 26. мая 1896, значить до конвенціи „Соединенія“ въ Ню Йорку. Передъ тымъ часомъ розôславъ о. Ив. Констанкевичь зъ Шамокінъ, Па. запрошене до всѣхъ гр. кат. священникôвъ, щобъ на 3. червня 1896 р. зъѣхались до Шамокінъ, Па. въ цѣли обговореня ситуаціи церковнои. И справдѣ приѣхали слѣдуючй: Обушкевичь, Ханатъ, Кор. Лавришинъ, Каминскій, Стецовичь, Гр. Мартякъ, Авг. Лавришинъ, И. Молчанѣй, И. Шерегелій, Констанкевичь, Дмитрôвъ, Арданъ и Стефановичь. О. К. Гуловичь бувъ на дворѣ.

Пôсля генеральнои сповѣди за душехватство и за другй грѣшнй рѣчи, постановлено зъѣхати ся всѣмъ до Олифантъ на день 14. юлія 1896 р. и поручено о. Обушкевичови, щобъ выстосовавъ вôдозву зъ запрошенемъ и всѣмъ гр. кат. священникамъ розôславъ. Всякй формальности полагоджено и наступивъ зъѣздъ въ Олифантѣ дня 14. юлія 1896. Присутнй були: Ханатъ, В. Балогъ, Обушкевичь, Констанкевичь, К. Лавришинъ, Каминскій, Авг. Лавришинъ, І. Сабовъ, Н. Шерегели, Иванъ Арданъ и Н. Дмитрôвъ

Зборы рускихъ робôтниковъ въ Мт. Кармель, Па.

Дня 7. с. м. въ пятницю, о ½8 год. вечеромъ, зôбралось въ церковной сали понадъ 200 рускихъ робôтниковъ, щобъ пристати до робôтничои юніи Спол. Державъ. Выголошено тамъ бесѣды по англицки, словацки, а по руски говоривъ о. Ст. Макаръ. Передъ новѣтовымъ предсѣдателемъ юніи зложили присутнѣ приречене, що держати ся будуть вѣрно постановъ юніи, почôмъ выбрано мѣсцевый рускій урядъ и сейчасъ вписалось до руского вôддѣлу юніи 100 робôтниковъ, а решта для спôзненои поры мають зголоситись опôсля.

— Зъ Буфало, Н. Й. пишуть намъ, що робôтники занятѣ въ такъ званыхъ „карштанахъ" перестали робити за те, що наставники безъ причины повыдаляли зъ роботы деякихъ, немилыхъ собѣ робôтниковъ. При той роботѣ були такожь и Русины. Коли той страйкъ скôнчить ся, не знати. — Рôвно-жь нашь дописуватель радить выдѣлови „Р. Н. Союза", щобы той постановлявъ по всѣхъ колоніяхъ своихъ агентôвъ, ихъ имена оголосивъ въ „Свободѣ", щобъ кождый могъ впростъ удати ся до такого чоловѣка и тамъ записати себе або свою дѣтину до нашого товариства. Нехто не хоче належати до братства, то-жь и не ходить на мітинги, щобъ записатись у мѣсцевого секретаря.

— Маешь дѣти? Чому-жь не запишете ихъ до „Союза?" Коштуе лишь 25 центовъ на мѣсяць, а дѣти умирають дуже часто, частѣйше якъ старшѣ.

Посмертнѣ вѣсти

†

Софія Ильчакъ, жена Андрея Ильчака, члена „Р. Н. Союза" ч. гол. кн. 1136, родомъ зъ Устя руского, пов. Горлицѣ, упокоила ся 2. червня б. р. осиротивши мужа зъ 5 дробными дѣточками.

Вѣчная ей память!

Де-що цѣкавого.

— Въ м. Льондонѣ есть въ обовязку (служать) 240.000 дѣвчатъ.

— Пневматичною (воздушною) почтовою рурою листъ зъ Парижа до Берліна иде лишь 35 минутъ.

— Учени обчисляють, що ворона нищить рôчно 600.000 гусельниць и иншихъ насѣкомцѣвъ.

— Въ Африцѣ бесѣдують люде 700 языками (мовами).

— Въ 1851 р. еміграція Айришôвъ до Спол. Державъ досягнула найвысшого числа 190.322 особъ, въ р. 1898 прибуло сюда зъ Ирляндіи 30.241 особъ.

— Вôдъ часу смерти Петра Великого лише двѣ головы самодержчи російскѣ умерли своею смертію, а именно Катарина II. и Александеръ III., отець теперѣшного батюшки-царя Николая; легко вôдгадати яка смерть чекае дальшихъ „гнобителѣвъ-царôвъ", если зважить ся, що народъ російскій приходить чимъ разъ лучше до розуму.

— Кишенковый зиґарокъ, котрый посѣдавъ цѣсарь нѣм. Кароль V., важивъ 27 фунтôвъ.

— Въ Хинахъ если-бъ хто ввойшовъ до чужои хаты и знявъ капелюхъ, то означало бъ зневагу господаря.

— Англія споживае рôчно овочôвъ за 50 міліонôвъ дол.

— Въ Франціи есть 400.000 публичныхъ урядниковъ, котрѣ побирають вôдъ ряду пенсіи 650 міліон. франкôвъ.

— Америка вывозить на Кубу що тыждня 2 міліоны фляшокъ пива...

— Если бы всѣ машины въ Спол. Державахъ хотѣло ся заступити робôтниками, то треба-бъ було до тои роботы 400 міліонôвъ робôтниковъ.

— Въ пітсбурскихъ фабрикахъ шкла е занятыхъ 5000 робôтниковъ и рôчно побирають 3 міліон. дол. платнѣ. Капиталъ вложеный въ ту галузь индустріи выносить 12 міліон. дол.

— Въ провинціи Уґанда, въ Африцѣ, передъ 20 лѣтами не було жадного христіянина; днесь есть тамъ на 10.000 мешканцѣвъ, 500 церковь, а 600 священниковъ.

Смѣшне

„ЩТУДЕРНЫЙ ШВАБЪ".

До одной реставрации въ Вѣдни прийшовъ якійсь заживный Швабиско, а зъ нимъ трое дѣтей. Позасѣдали за столомъ и старый, але проворный Швабиско пытае дѣтей: „чисте голодни?" На потакуючу" вôдповѣдь дальше пытаесь: „а чи хочете дѣти ковбаски ѣсти!" Коли всѣ однымъ хоромъ згодили ся, кельнеръ доставъ поручене для дѣтей принести по парѣ ковбасокъ, а для Шваба двѣ пары! И хлѣба ще донѣсъ кельнеръ и коли въ одной хвили по ковбаскахъ не стало слѣду Швабъ зновь пытае ся дѣтей: „а може еще хочете ковбасокъ." На одноголосне заявлене достали дѣти ще пару, а старый тымчасомъ попивавъ пиво, коли скôнчивъ пиво пити, насадивъ капелюхъ на голову и каже: „посѣдьте ту дѣти, я пôду си купити цигаро и заразъ верну." Якъ пôшовъ, такъ и слѣдъ за нимъ загинувъ. Реставраторъ видячи, що его такъ довго нема, пытае дѣтей: „а чому вашъ тато не вертае?" „То не нашъ тато, але цѣлкомъ намъ чужій чоловѣкъ", вôдповѣли дѣти.

— Отъ бачите, добрѣ люде, мудрый Швабъ за дармо самъ пожививъ ся и чужихъ дѣтей насытивъ хитро-мудро.

Оденъ панъ шукавъ за помешканемъ и ввôйшовъ до одного дому, де сподѣвавъ ся его знайти.

— Якъ численна есть ваша фамилія, пытае ся господаръ.

— Три особы: моя жена, еѣ мати и я — вôдповѣвъ панисько.

— О! то вы хочете мешкати разомъ зъ своею свекрухою? То-жь даруйте, я не могу вамъ выняняти помешканя, бо я лишь спокôйныхъ людей прíймаю.

КРАСНЫЙ БАТЬКОВСКІЙ СПАДОКЪ.

При одной судовой розправѣ противъ одной шайки злодѣйской оденъ запытаный злодѣй, звôдки вôнъ доставъ злодѣйскихъ ключѣвъ, вôдповѣвъ поважнымъ голосомъ:

— То есть дорога памятка по моимъ небощику татуеви.

ДЕЛИКАТНЕ УПÔМНЕНЕ.

Оденъ професоръ пообѣдавъ смачно въ реставрации и не заплативши пустивъ ся ити до дому. Въ тôмъ проворный кельнеръ приступае до професора тай каже: „Пане професоръ, чи вы припадково не забули свого пулярессу зъ грôшми, босте у насъ его не вытягали?"

— Чого вы хочете? Що вы за оденъ?

— Та я, вôдповѣдае запытаный, есьмь бѣднымъ студентомъ и понеже теперь есьмь безъ роботы и прійшовъ до васъ запытати ся, чи не далибысьте ся змѣрти и зробити вамъ труму напередъ, бо по смерти два разы дорожше коштовала-бъ.

Въ одной околици рѣка дуже выляла, такъ що люде зъ хатъ утѣкали на другу сторону рѣки. Одна заживна а дуже скупа баба згодила одного хлопа, що за 20 цнт. перенесе ей через рѣку. Той згодивъ ся, взявъ бабу на плечѣ и валить через рѣку. На середині рѣки станувъ и каже: „додайте еще 40 цнт., бо землю"; баба настрашила ся и додала 40 цнт., тогды хлопъ пустивъ бабу въ воду, абы трохи скупала ся, а самъ въ ноги.

— Иване, чисъ вычистивъ мои черевики?

— Нѣ, пане, шкода чистити, бо днесь велике болото, тай такъ зновь заваляють ся.

Кôлька днѣвъ опôсля приказуе панъ передъ самымъ обѣдомъ запрягати конѣ въ дорогу. Тымчасомъ Иванъ репетуе:

— Пане, та жь я еще не обѣдавъ.

— Та шкода ѣсти, бо ты зновь будешь голоденъ за хвилю.

Скринка почтова.

К. Д. въ Л. — Въ цѣлой Европѣ припадае на кожду тысячку мешканцѣвъ 15 жидôвъ (а въ Галичинѣ на кожду тысячку мешканцѣвъ припадае ажь 234 пейсатыхъ дармоѣдôвъ), въ Африцѣ на кожду тысячку 3 жиды, въ Америцѣ 2, въ Австраліи 3, а въ Азіи одна-пята жида.

Непорадный вдовець въ Ра. — Порада удѣлена для васъ нашимъ довѣрочнымъ лѣкаремъ звучить: Що рана натирайте тѣло зимною водою и пійте натще всегда шклянку свѣжои воды, проходжуйте ся по свѣжôмъ воздусѣ, жадныхъ горячихъ напиткôвъ не уживайте, а потôмъ зновь оженѣть ся, а будете здорови якъ рыба, а щасливи, якъ Адамъ въ раю...

Теодоръ С. въ П. — Если чоловѣкъ допустивъ ся тутъ въ Спол. Державахъ крадежи, а еще не минувъ рôкъ, якъ прибувъ до Америки, то дуже легко тутешни власти могуть его назадъ до краю навернути.

Молодый поетъ въ Америцѣ. — Найлютѣйшій и найбôльшій мучитель христіянъ буръ цѣсарь римскій Неронъ (для того и декотрыхъ поетôвъ называють днесь „неро"), вôнъ родивъ ся 15. децембра 37 року по Рожд. Хр. а умеръ 9. юнія 68 р. по Рожд. Хр. Вôнъ для своея дикои пріемности казавъ подпалити свою столицю Римъ, при котрôй то пожежи пôшло зъ дымомъ богато людского майна.

Цѣкавый въ Waterbury, Conn. — Пытаете, хто лучшій, чи польскій шляхтичь, чи паця въ огородѣ? На те вôдповѣдь проста. Паця хочь своимъ рыломъ зробить шкоду, то бодай буде зъ того навôзъ для газды и смачне мясо або грошѣ, а шляхтичь зруйнуе людей, а пожитку зъ него нѣякого, бо за его злайдачену шкуру не давъ бы нѣхто зломаного цента.

Въ книгарни Олифантскои читальнѣ (адресъ: J. J. Ardan, Box 418, Olyphant, Pa.) можна дôстати слѣдуючѣ книжкѣ:

Для дѣтей:

Молитвословы для дѣтей	16 цт.
Приказки (смѣшне)	9 „
Якъ панъ собѣ бѣды шукавъ	6 „
Житє св. Кирила и Методія	11 „
Мали герои	27 „
Китиця желань	22 „
Луць Заливайко	16 „
Коли ще звѣры говорили	44 „
Зъ села	40 „
Народни казки	27 „
Коляды	12 „
Казки Андерсена	27 „
Рицарь и смерть	3 „
Коломыйки	30 „

Для старшихъ:

Наталка Полтавка	22 цт.
Листы зъ чужины	1.30 „
Надельмаеръ Апостолъ свободы	11 „
О розумнôмъ выхованю дѣтей	13 „
Олюнька	1.05 „
Велики роковины	11 „
Етимольогія и фонетика	11 „
Задля хазяйства	11 „
Свекруха	37 „
Привѣтъ Ивану Франку	1.26 „
Календарь на р. 1899	15 „
Творы Руданьского томъ I. 43; II. 54; III. 53; IV. 65; всѣ томы разомъ	2.00 „
Задля святой землѣ	53 „
Не той ставъ	33 „
Дезертиръ и други оповѣд. р. 1899	64 „
Свяване письмо	11 „
Лихій день	14 „
Леґенда про св. Ю. Милосердного	11 „
Чума горѣлчана	50 „
Сотникъ, Марина, Татарôвна	6 „
Про Хведора Христянина	11 „
Зѣлникъ (Поезіи)	22 „
Рай и поступъ	64 „
Причепа	1.50 „
Спомини зъ передъ 10 лѣтъ	64 „
Творы Юрія Федьковича	1.00 „
Покора	55 „
Поемы Ив. Франка 1899 р.	65 „
Природа	32 „
Некультурна	32 „
Маскаль Чарôвникъ	25 „
Читанка для молодѣжи	12 „
Мои листы	50 „

☞ За почту платимо самѣ. Книжки посылаемо лишь тымъ, котрѣ пришлють намъ напередъ грошѣ.

Предсѣдателемъ зборôвъ бувъ о. В. Балогъ, секретаремъ Н. Дмитрôвъ. Зроблено начеркъ статутôвъ, пôсля котрыхъ братство мае носити назву надану ему на соборѣ въ Scranton, Pa. 6. августа 1895 р., а цѣль братства запровадити любовь и миръ помѣжь священиками и вспомагати въ разѣ немочи, рѣшати споры и т. д. и старатись о епархіяльну власть для гр. кат. церкви въ Америцѣ. Въ той остатной цѣли мавъ выготовитись дотычный меморіялъ до всѣхъ діецезальныхъ епископôвъ въ Европѣ и до папского делегата въ Вашингтонѣ. Установлено на кождого члена $5. вступного и $2. мѣсячного.

Выбрано слѣдуючій выдѣлъ:

Предсѣд. Н. Ханатъ;
Мѣстопред. Т. Обушкевичь;
Секрет. Ив. Констанкевичь;
Касіеръ К. Лавришинъ.

Выдѣловѣ:

Т. Дамяновичь,
Гавр. Мартякъ,
Ив. Арданъ.

На тôмъ то зъѣздѣ и цѣла дѣяльнôсть Братства скôнчила ся. Его розбила таки своя братія, такѣ священники зъ мукачѣвскои епархіи, котрѣ не приѣхали длятого до Олифанту, бо скликуючій на зборы не бувъ ихъ ними выбраный предсѣдатель дня 6. августа 1895 р. въ Scranton, Pa., але о. Обушкевичь. И тѣ сецессіоністы, якъ о. Дамяновичь, Сатала и др зъѣхали ся въ Passaic, N. J. дня 14. октобра 1896, щобъ заложити свое братство. Якъ до нихъ вôдзываесь бл. п. о. Н. Ханатъ, може кождый перечитати собѣ въ ч. 42 „Свободы" за рôкъ 1896.

Цѣлу половину 1896 р. и половину 1897 ажь до конвенціи „Соединенія" въ Braddock, Pa. и до конвенціи „Союза" въ Майфильдъ, Па. були свары въ таборѣ „Соединенія", коли К. Лавришинъ выказовавъ неправильности урядниковъ, а Н. Ханатъ полемізовавъ зъ голов. предсѣдателемъ „Соединенія". Непорядки въ парохіяхъ росли мѣжь тымъ дальше, креовано новѣ парохіи, розбивано парохіи, декотрѣ священники за рôкъ були ажь на 3 парохіяхъ; церкви здвигненѣ кровію и потомъ людскимъ записовано изъ-за своеи выгоды на айришскихъ бискупôвъ. Римъ выдававъ розпоряджения за розпорядженями, та навѣть смѣвъ таке порѣшити, що вôльно гр. кат. переходити добровôльно на латинство и если вôнъ верне до краю, може въ рим. кат. обрядѣ оставати. Правда, спромогли ся patres patriae и ухвалили на конвенціи „Соединенія" въ Braddock, Pa. 1897 р., щобъ выписати величезне, вычерпуюче и присноразамятне меморандумъ до Риму, епископôвъ и до краевыхъ правительствъ, въ справѣ нашого невôдрадного положеня церковного, тай здаесь выслано тѣ славнѣ меморандума, на певно не знаю, але знаю то на певно, що були помѣжь нами одиницѣ, котрѣ поважили ся входити въ компакты зъ тымъ пôдлымъ угорскимъ правительствомъ, котре каже стрѣляти бѣдныхъ, выголоднѣлыхъ хлопôвъ, если они при жнивахъ домагають ся бôльшои платы за свою роботу.

Нема ту мѣсця, щобъ вычислити всѣ кривды, якѣ наша церковь, нашь народъ и нашѣ священники дознавали и дознають вôдъ айришскихъ бискупôвъ, а прецѣ ще до теперь знаходять ся священники, котрѣ для власнои выгоды вôддають церкви здвигненѣ потомъ и кровію робучого народу пôдъ власть намъ зовсѣмъ чужихъ бискупôвъ. Записанѣ на бискупôвъ церкви суть слѣдуючѣ: Passaic, N. J., Brooklyn, N. Y., Yonkers, N. Y., Trenton, N. J., Philadelphia, Pa., Duquesne, Pa., Freeland. Pa., Scranton, Pa., Leisering, Pa., Streator, Ill.

Отже якъ видно поважне число нашихъ церковь въ чужихъ рукахъ. Я однакъ маю тверду вѣру, що нашь народъ прійшовши до самосвѣдомости національнои и зрозумѣвши, що руска вѣра, то не айришска вѣра, покине тѣ бискупскѣ церкви, помимо того, що на нихъ тысячѣ наложивъ, побудуе свои народнѣ церкви, а вôдъ тыхъ своихъ духовныхъ проводирôвъ вôдверне ся. Такій першій прикладъ маемо въ Yonkers, N. Y. и такихъ примѣрôвъ можемо мати бôльше, если лиху завчасу не зарадимо.

Зреасумовавши все разомъ, якѣ-жь нашѣ здобутки на поли церковнôмъ за 15 лѣтъ? Нѣякѣ. Мы за 15 лѣтъ истнованя нашои церкви маемо лишь самѣ страты. За 15 лѣтъ мы вôддали добровôльно 10 церковь айришскимъ бискупамъ и кôлька церковь, якъ въ Minneapolis, Wilkes-Barre, Osceola, Oldforge, Shepton, Bridgeport, Conn. московскимъ епископамъ. Де-жь нашѣ здобутки? Они заключають ся въ нашихъ вспôльныхъ сваркахъ. Если дальше такъ пôйде — наслѣдки звѣснѣ. Недалека будучнôсть покаже. Для тыхъ проводирôвъ духовныхъ, що прійшли лишь тымчасово до Америки и побувши кôлька лѣтъ, вертають до краю, рѣчь байдужна, яка доля чекае руску церковь въ Америцѣ — не байдуже се для народу, котрый крôмъ церковь и кôлька тыхъ мізерныхъ шкôлъ, нѣякого маетку для своихъ дѣтей не лишають. Послѣдна пора серіозно призадуматись надъ тою вельми важною справою.

Если вже мы маемо зъѣхатись дня 18. липня с. р. до Филядельфіи на зборы, повиннѣ передовсѣмъ тѣ люде, що покликанѣ, выробити начеркъ статутôвъ, поставити ясно справу, означити докладно, якои намъ организаціи потрѣбно.

Нашь зъѣздъ въ Филядельфіи, Па. не може мати характеру соборчика священникôвъ, бо намъ треба далеко бôльше дбати о справы церковно-народнѣ, якъ о нашѣ власнѣ справы.

Несторъ Дмитрôвъ.

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ"!

ДОЛЯ МАЙНЕРА.

Тяжко-важко я працюю
Геть тамъ пôдъ землею,
Тай копаю чорне угле
Прикрытый скалою.

Нераз скала валить зъ горы,
Мушу утѣкати,
Тай гадаю, що туть прійдесь
Менѣ загибати.

Часто я собѣ думаю:
Охъ, щобы то було,
Если-бъ мене пôдъ землею
Чорне угле вбило?...

Щобъ стало ся тогдѣ зъ жѣнковъ
И дѣтьми моими,
Хто бы ихъ всѣхъ нагодувавъ
Слибъ батька втратили?

Хто бы запявсь сиротами,
Хто бы ихъ приодѣвъ,
Хто-бъ ихъ щиро приголубивъ
И добра научивъ?...

Ажь волосе на головѣ
Дубомъ менѣ стае,
Якъ чоловѣкъось о такимъ
Собѣ погадае.

Но я на се не зважаю
Лишь копаю дальше,
Тай працюю, рукъ не чую,
Щобъ заробить больше.

Во если я не зароблю
Своими руками,
То хиба лишь мушу пôйти
Мѣжь людей зъ торбами...

Я за щасте собѣ маю
Сли иде робота,
Бо у мене все до працѣ
Знайде ся охота.

Но якъ бреха „заштапує",
Роботы немаю,
Що-жь я пôчну нещасливый,
Сли грошей немаю?

Нѣхто дармо менѣ не дасть
Нѣчо въ свѣтѣ теперь,
Якъ немаю за що купить —
Кажуть, що я „льоферь".

А я що дня хожу, прошу,
Щобъ достать роботу,
Жѣнка, дѣти кричать-плачуть:
— Давай ѣсти тату!...

Тай я бѣдный лишь журю ся
И свѣта не бачу,
Проклинаю свою долю,
Тихенько заплачу...

Во и що-жь я тому виненъ,
Щомъ такъ нещасливый,
Що такъ тяжко мя карае
Господь милостивый?

Чи-жь я буду тому виненъ,
Що дѣти безъ школы
Мусять жити на семъ свѣтѣ
Безъ щастя, безъ долѣ?

Нѣ — и Богъ зна, я не виненъ,
Що долѣ немаю
И не можу доробитись
Хоть охоту маю.

Але буду працювати
Тяжко кожду днину,
Поки щастя не добю ся
Або не загину.

Тай поки духъ въ менѣ буде
Буду ся старати,
Щобы дѣтей моихъ дрôбныхъ
Въ школу посылати.

Щобы они колись мене
Хоть не проклинали,
Тай хоть трошеньки науки
По батьку достали.

Бо больше я вже не въ силѣ
Нѣчого придбати,
Тожь щобъ колись хоть въ могилѣ
Спокôйно лежати...

В. Ф—ла.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.